

ПЕРЕДПЛАТА на „РУСЛАН“
виносить: в Австрії:
на цілий рік 24 К
на пів року 12 К
на четвер року 6 К
на місяць 2 К

За границею:

на цілий рік: ві щоденно ви-
силкою 7 доларів або 14 рублів;
з висилкою двічі в тижні 6 до
ларів або 12 рублів; з висилкою
що сутін 5 доларів або 10 руб.
Поодиноке число по 10 сотків.

Телефон Редакції ч. 1484.

Кonto поcht. щадниці ч. 98.704.

Посол Будзиновский i „Gazeta narodowa“.

Хтож би й надіявся, що посол Будзиновский, сей „enfant terrible“ українського парламентарного клюбу, як пишуть Поляки, i подоляка „Gazeta narodowa“, орган східно-галицької шляхти, хоч засадничо змагають до зовсім протглежних цілій, зайдуться на однім ідейнім становищі? А прецінь зійшлися...

Посол бучацької землі, п. Будзиновский, має вже свою Геростратову славу шкодження визвольній справі українсько-руського народу киданням визиваючих погроз в сторону Поляків. Ще в часі страйкового руху в 1902 році написав вік i видав печатно де-кілька брошур, в яких проповідує між нашим народом спосіб борти Ірляндців з англійськими переможцями т. зв. „червоний когут“ (під-пала). Хоч крайні помисли п. Будзиновского не прийнялися серед руского народу, бо трапилися на здоровий хлопський розум, причинилися однак у великій мірі до скріплення польського становища в Галичині. Вже більше польські політики, діставши з руского боку такі аргументи, вміли покористуватися ними перед австрійськими державниками, представляючи Русинів як протикультурне, анархістичне чирво, яке підбираємо звісно зупиняти правами.

Якже вдачні мусять бути Поляки посл. Будзиновскому за його найновіший визиваючий виступ в інтерв'ю із співробітником „Słow-a polsk-o“! П. Будзиновский загрозив, що наслучай, якби вибрано до сойму сторонників п. Барвінського i з ними переведено угоду не лише в справі виборчої реформи, але й в інших справах, то Галичина зміниться тоді.. в купу попелу!..

Справді, по радикальному. Або — мандати, або — революція!

Коли возьмемо під увагу, що такі нео-

РУСЛАН

християнсько-суспільний днівник.

„Вирвеш ми очі i душу ми вирвеш: а не возьмеш милости i віри не возьмеш, бо руске ми серце i віра руска“. — З Русланових псалмів М. Шашкевича.

Виходить у Львові що днів крім неділь i руских съятів о 5 год. по полуночі. — Редакція, адміністрація i експедиція „Руслан“ при ул. Хмельницького ч. 15, II. поверх. Експедиція місцева в Агенції Соколовського в насліжі Гавсмана.

Рукописи звертається лише на попередні застороги.

Рекламації лише неопечатані в вільні від порта. — Оповістки звичайні приймаються по ціні 20 с. від стрічки, а в „Надісланім“ 40 сот. Подяки i приватні донесення по 30 сот. від стрічки.

Парламентарні i делегаційні промови руских послів.

Річ віцемаршала д-ра Стоцького.
(Дальше).

Гляньмо тепер на першу вітчину Славян, подану на першій карті Любера Нідераля, великого ческогоченого Slovanske starozitnosti, том I., область, яка обіймає Вислу, Дністер, Дніпро i Прип'ять, то побачимо, що із сего лише мала частина заселена сего дні Поляками i Білорусами, а все інше Русинами. А історія, о скілько она вірна, не оповідає про віяке переселене Русинів, лише про дальнє розширене поза Дніпро на схід i на півднє. На сім обшарі оснували Русини вже в половині IX. ст. могучу державу, з столицею Києвом. Від основників Норманів одержала та держава (не народ, котрій позадався на одинадцять племен з окремими назвами) назву Русь. Сія назва була первісно чужа назва держави.* Так и. пр. Болгарія є чужа назва від імені турецьких Болгарів, що оснували сю слов'янську державу.

До сеї держави належала за Володимира В. (980—1015) i его сина Ярослава Мудрого (умер 1054) також область тих східнослов'янських племен, з котрих описів витворилися Москолі i Білоруси. Що Київська держава Русь належала до Русинів а не до Москолів, як думали історик Погодин i славіст Соболевський, виказали без сумніву вже Максимович, Антонович i Ягіч, Кримський та Розов.

Державна спільність Русинів з Москоліми не тривала однак довго, всіого разом близько 60 літ. Після смерті Ярослава розпалася руска держава на удільні князівства, значінє Києва яко осередка упало, поки в 1169 р. судальський князь Андрій Боголюбський майже зовсім знищив се місто.

*) Звертаємо що до істор. розвитку імені укр.-руськ. народу бачінство на винішній фейлетон. — Ред.

Історичний розвиток імені i національна окремішність українсько-руського народу.

(Екскурсія „Рідної історії“ для вищих класів середніх шкіл).

Подав
др. Богдан Барвінський.

В р. 1909 видав я як відбитку з „Руслан“ брошурку п. з. „Історичний розвиток імені українсько-руського народу“, що містила 3 полемічні статі, звернені проти московільських часописів в справі назив „Русь, Україна, Ruthenen, Russen“. Моя розвідка стрінула ся з великою прихильностю головною серед нашої сучасності, чого доказом ся обставина, що цілій наклад вже розійшов ся і я приневолений приготувати нове, доповнене видане. З другої сторони замітно одначе, що з українських часописів згадала про неї лише київська „Рада“ (1909, ч. 142).

Прихильні відзвізи про мою розвідку подали деякі польські часописи, як „Świat słowiański“ (1909, ч. 55), „Na ziemi naszej“, „Dziennik kijowski“ (1909 ч. 133), „Dziennik poznański“ (27/VI 1909), київський „Przegląd krajowy“ (1909, ч. 10); невдоволений лише як звичайно п. Равіта-Гавронський та виступає в квартальному „Rus“ (зашт. 3. з 1911. р.) проти назив „Україна“, не звертаючи уваги

на це, що навіть назва „Русь“ зразу означала колись ті самі найближчі околиці Києва як з бігом часу розширила ся й на інші землі, що сам народ зове свої землі „Україною“ в думах і що не п. Равіта-Гавронський, але наш народ буде становити про своє народне ім'я. Львівський „Przegląd“ подав був відмежено резюме моєї розвідки (1909, ч. 106 п. в.). „Walka o nazwę narodu“).

Московільські часописи промовчали i зовсім мою розвідку i аж згодом зачали знов повтаряти ті самі нісенітні, заганяючись в своїх брехнях аж до тієї ступені, що „Прикарпатська Русь“ (1910, ч. 97) подала статю „Нового Времени“, в якій сказано, що галицькі губернатори „только съ графа Стадіона стали примѣнять латинскую форму „Ruthenen, ruthenisch“, пerevedennuу Полякам i варваризомъ „Русины, русинский“, хоч я подав документы з часів цісаря Йосифа II. (мої брошурі ст. 35—37), в яких говорить ся про „ruthenische Sprache“, „ruthenische Nation“, хоч вже в договорах Русі з Греками читаємо: „Аще кто убьет Крестьяна Русина, или Кристианинъ Русина“, а таксамо в „Правдѣ Рускій“, „аще будете русинъ, любо словенинъ“. Се повинен собі затямити др. Ник. Антонович, який писав на цю тему, розпочинаючи свої небилиці пословицю: „Historia magistra vitae et — veritatis! („Галичина“ 1910, ч. 12).

Окрім уступи справі історичного розвитку імені нашого народу i його національної окремішності посвятив я в моїх „Оповіданнях з рідної історії“ для I. класів середніх шкіл (виданих 1911. р.), а обширніше розвів я сю справу в приготовленім мною підручнику „Рідної історії“ для вищих класів. Заким отже появиться ся печатне нове видане моїх розвідок з науковим апаратом, подаю наразі 2 екскурсії з моого підручника, вважаючи сю справу вельми важною з огляду на розгалужену у нас московську агітацію. Перший екскурс опертий на моїх власних дослідіах, другий на „Історії“ та „Очерку“ проф. Грушевського, на Костомарова „Двох руских народностях“ i проф. Антоновича „Трех національних типах“.

I.
Старе, історичне ім'я українсько-руського народу: „Русь“, „Русин“, „руський“ (приходить оно в нашій найдавнішій літописці i в „Правдѣ Рускій“; „Слово о полку Ігоревім“ уживав назив „Русич“). Зразу звязане відомо з Полянською землею i є осередком, Києвом (Поляни-Русь), переходить ся в часом на ті племена східнослов'янської галузі, що витворили українсько-руський народ i на його землі, які протягом X. до половини XIV ст. становили самостійну державу. Сучасні візантійські літописці (з IX. ст. почавши звали наш народ „oi Pws“, єго землі „Русі“, а у сучасних арабських літописців i географів засновав тамті землі (як доказують тамошні

також з IX. ст. почавши) звє ся наш народ „Rus“, у сучасних західно-європейських літописців привиляє ся для нашого народу (почавши з XI ст.) латинські назви „Russi“, „Rutheni“, а для його земель назви „Russia“, „Russia“, „Ruthenia“, або німецька „Reussen“, як на означенні народу, так i його земель. Зарівно власне історичне ім'я українсько-руського народу як i назви, надані єму чужинцями, остаточно відомо еговиключно власностю лише до часу його політичного зваження. З хвилею політичного i культурного упадку нашого народу обставини змінилися: єго історичне ім'я захопив інший народ, а українсько-руський народ привівся в неволі був вдоворяти ся іншими, невідповідними називами, аж в кінці прибрав собі сам нове ім'я.

На північний схід від Рускої держави, серед фінських племен, стало осідати від немінівських часів інше племя східнослов'янської галузі (Вятичі). Ті землі підлягали Рускій державі i перегодом повсталі там нові т. зв. Ростовосузальські князівства, на чолі, котрия стояли князів з руского княжого роду. Отсі князі стали там переносити політичні i культурні традиції Рускої держави. Однак мимо сего, що Ростово-сузальські князівства розвивалися на традиціях Рускої держави, мимо сего, що князіли там князі з руского княжого роду, народ, що

В XII. ст. повстають два нові політичні осередки, на південнім сході Галич, тепер мале містечко в Галичині, а на північнім сході, в Суздальщині, Володимир. Сей осередок перенесено описли в Москву. Галицькі князі заволоділи всю областю заселеною Москвалими. Обидві їх держави підлягали зовсім окремішним впливам культурним. Політичніми взаєминами і живими зносинами з Польщею, Угорщиною і Німеччиною зближилася Галицько-руска держава до західного культурного съвіта, коли тимчасом московська Суздальська держава попала в ярмо татарське і відсунула ся на довший час навіть з під впливом византійської культури.

З вимертом династії Романовичі (1340), що володів в Галицькій державі, втратили Русини політичну самостійність. Нинішня східна Галичина дісталася спершу під панування Угорщини, відтак 1387 до Польщі, а більша частина Галицької держави перешла під владу Великого князівства Литовського. Персональною унією Литви з Польщею (1385) а відтак реальною унією (1569) злучено всю Русинами заселену область в Польщю.

Однак і під польським пануванням зуміли Русини на південнім сході, над Дніпром, обезпечити собі певну окремішність. Для захисту від татарських наїздів на край і оборони проти самоволії польської шляхти витворив руський народ пітому війкову організацію українських козаків, котрих ім'я стало відомим в цілій Європі. Коли польське правительство почало козаків сплюнти і народ гнобити, дійшло до грізних козацьких війн. Під проводом коzaцького гетьмана Богдана Хмельницького зірвався весь руський народ до бою за політичну самостійність, що довів до відорвання всієї області на схід від Случі і добровільної прилуки своєї області під зверхністю російських царів (1654). Се був в дійствності перший по-діл Польщі. Тим способом вперше з'явилися знов у тіснійші звязки Русини з Москвалими від часів занепаду Київської держави.

Однак цар не міг удержаніти ся в посіданні всієї цим способом добутої області. В Андрушівському договорі (1667) був приневолений область між Случчю і Дніпром відступити Польщі, лише Київ і слабо тоді заселені степи на сході Дніпра остали при Росії.

Сто літ після упадку Польща. В першій поділі (1772) дісталася Галичина до Австро-Імперії, в другім (1793) і в третім (1795) решта руських країв до Росії, так що з того часу руські краї подібно як і польські розділені між Австро-Угорщиною і Росією.

В Австро-Імперії (1848) надано конституцію, а сим дано Русинам спромогу розвивати свою окремішну народність.

(Конець буде).

Просимо домагати ся „Руслан“ по всіх реставраціях, каварнях, торговлях і приєднувати нам нових передплатників в кругах своїх знакомих.

О. К. С.

Нашим новокурсним съвітлоносцям в альбум.

„Держава без Бога, се велика ватага розбийників“. — Св. Августин.

Е три слова, котрими нинішнє ліберальне днівникарство своїм короткозорим читачам так часто паморочить уми, а то: съвітло, поступ, свобода“. Після їх мудровання вірюючі Християни остаються в темноті, в ретроградами (вспятниками), приклонники духовної неволі. Придивім же ся всему близьше і розсудім по чайій стороні правда.

Съвітло.

Християнсько-католицький катехізм почучає нас, що віра се съвітло, а невірні кажуть проти, що они с мужами съвітла, а вірюючі Християни в покровителями темноти. Хто ж тут говорить правду. Кождий розумний чоловік ставить собі питання: „По що я ту на землі? Звідки взяв ся съвіт або я сам? Щож стане ся зі мною по смерті? Чому с тілько нужди на съвіті? Як маю уладнати свої життєві справи, щоби мені по смерті добре діяло ся? Задля якої цілі створив мене Бог? А вже простим нашим розумом нічо тут не виведено. Грекам і Римлянам годі відказати, мовби не мали просвіти, меженими були люди, що славилися великою мудростю, а они не жахалися зъявити, що чоловікові необходимо потрібна релігія. Лише їх релігія була великою нерозумною і спачена, они вірили в пребогато богів, котрим ще добавком всякі нечестивості попридумували.

Тільки Христос і Єго Церква дає нам на все ясну відповідь, а сю відповідь находимо в кождім католицькім катехізмі.

Придивім ся близьше, що славетні днівникарські съвітлоносці о найважливіших справах людської бессмертної душі знають розказати.

Возьмім до рук таку всеєсвітну часопись, як є: „N. fr. Presse“. Вже то не тільки у Відні, але й по всіх більших містах про-вінціональних находиш на се зілі і на сму подібні, а вілі се виростає через одну піч з голови сих жидів, що їдять солонину або і сих католиків, що займають достойне місце побіч тих жидів.

Щож в тих днівниках находить ся? Сліпота, що до найвищих і найглубших справ душі, а се зве ся у них съвітлом. Спітай таку жидівську або зживодавіту газету: звідки походить чоловік? На се не знає она що — то відказати. Ну то не йде від неї съвітло, тілько темнота. Що сему за причина, що стілько горя і нужди па съвіті, добавком ще слідує смерть нехибна? I ва се „Presse“ не знає що то повитивного відказати. То знов не съвітло а темнота. Щож стане ся з чоловіком по смерті? I на се она нічо не відкаже. Ну і то не съвітло тілько темнота. Щож має чоловік діяти, щоби по тим короткім життю забезпечив собі съвітлу будучину? О

місцеві літописи), в важав Русию лише значіння одно з Ростово-суздальських князівств Московське князівство зі своїм осередком Києвом. Північно-східні, т. зв. Ростово-суздальські землі, немали довгі часи однієї спільній назви, а коже князівство носило ім'я свого головного города. Наслідком княжих усобиць підіпало в першій пол. XII ст. політичне значення Києва, а зате до що раз більшого значення стали приходити Ростово-суздальські князівства, яких осередком остало з половини XII. ст. місто Володимир над Клязмою. Володимиро-суздальські князі бажали свою столицю вчинити тим, чим досі був Київ. В р. 1169 упав під ударами володимиро-суздальського князя Андрія Боголюбського Київ, щоби ніколи вже не вигнанти ся.

Володимиро-суздальським князям було суджено покласти лише основи до витворення нової держави і нового народу, але властивими творцями нової держави і нового народу, що захопили для себе історичне імена українсько-руського народу були великі князі московські. Около цього часу, як Київ упав остаточно під ударами татарської орди (1240. р.) а на заході Руської держави як останній відблеск єї колишньої сили повстала могутна Галицько-волинська держава (хоч і попала в татарське панування (Суздальське, Московське, Тверське князів-

тім також не знає „N. fr. Presse“ і знов виходить не съвітло а темнота. I так діє ся з честними, з невістами підозрілої слави попід всіми питаннями, котрі дотичать ся найважливішими справами бессмертної душі. Так звані літеральні днівники не хотять о тім всім нічо знати, або своїми виводами паморочать тебе неділю, у поступовій понеділок або зовсім так само, як паморочить горівка пляніцю. Писатель антикатолицьких днівників в переважно під зглядом релігійним і моральним зовсім згнілі люди, се їх вельми вдоволяє, наколи других потягають в грязь невірства за собою.

Розважмож тепер, де съвітло, де темнота? Чи ту съвітло, де поучають тебе о Божі, о душі, о вічності? де вже майже 2000 літ

погрядучи по собі поколів людські одно і то саме вірюють і ісповідують і щоби дати съвідомістю правді задля тої вірі богато міліонів не възме ніколи розбрать з ідеалами так людий радо муки і смерть понесло? Чи може вельми дорогоцінними серцю християнському ту съвітло, де чоловік мов худобина в нічо A тут диви ся в послідніх часах зостогодило не вірити, або як та худобина вірить тілько в „Діло“ найвісшого Достойника нашої Церкви, добру наживу? Де чоловік окружений густою темрявою духовною супротивою смерті біжить не дбаючи о то, що по тім стане ся, мов той віл, що его ведуть до яток на заріз, а він наїд стілько столітій прибігає у всіх злід-безжурно скубе траву, що росте при дорозі?

Наколи розходило би ся тілько о то, щоби грощи роздобувати і через съвіт передховзнути ся, то вже християнство стало би ся з всім злишне, тоді були бі сі найрозумніші, котрі бі йли і пили і в усім собі угоджували. Лише дарма! Як мусиш ти умирата, так мусиш і на суд станицу, хотя би всіми силами сего спекував ся. Много тисяч людей не хотять о тім чути, що буде суд по смерті, ведуть жите гуляще, читають плюгаві письма і книжки, про науку церковну їм байдуже, на книжку релігійну глядять згірдо, веселі думають, що хотят споганять свою совість всякого рода злочинами, то не мають чого бояти ся?

Лише так як на тій зелінці вози поспішно дальше і дальше женуть, все одно, чи ти чуваєш, чи спиш, так жеє тебе день і ніч дальше і дальше поспішно ідути час, де до смерті і на суд, все одно, чи ти о тім думаш, або ні, чи в то вірить, або ні. Так само як камінна посуда нагло пірне у глубину водини, наколи корабель, на котрим она находила ся, о скалу розторочить ся, так само пірне душа не розкіянного грішника у пропаст пеколину, коли узол, що вязав її з тутем житем, розірве ся, коли смерть розлучить душу від тіла. Тоді вже кацти ся не час. „Иже не иметь въры, осуждень будеть“ — сказав той, котрый назав себѣ „свѣтомъ міра“ і дав явні докази, що був дійсно съвітлом міра.

Поступ.

Пребагато говорить і пише ся у нас о поступі. Тож питаемо ся, що се єсть поступ? Сухоти мають свій поступ у того, котрого легкі становуть псувати ся. У пляніці проявляється також поступ, коли з кождим днем більше мусить пiti, або прийшов у веселій настрій. Ледач стає також свій поступ, коли де-

король Казимир Вел. як спадкоємець галицьких князів і дальше підписував ся королем „tūs Laħas kāt tūs Mikrās Rōħas“, що означало лише Галичину та Волинь), а Ростово-суздальські князівства, що оставали під зверненною вел. князів московських, звали від тепер „Великою Русиєю“ (її Meħadha Rōħas) в признаню для їх зростаючої політичної сили.

Зі зростом сили Московського князівства дійшло вкінци до сего, що усі Ростово-суздальські князівства зединили великі князі московські в другій половині XV. ст. в своїх руках. Від тоді почали они думати про те, щоби скинути з себе тяжке татарське ярмо та розпочати „збиранє“ усіх руських земель. Позбавивши ся татарського ярма з кінцем XV. ст. підписують ся вел. князі московські з сеї по-рим „великими государами“ (то є панами) і царями та самодержцями і всеї Русиї, хоч до XVII. ст. включно на заході Європи уживали звичайно на означенні сї нової держави і нового народу, витворених завдяки вел. князівству Московскому, назв „Moscovia“ (то є „Московщина“), „Moscovitae“ (то є „Москвиці“, „Москалі“) в противінстві до назв „Russia“, „Russi“, „Rutheni“ на означенні українсько-руських земель і народу, остаючих з половиною XIV. ст. під литовсько-польським правлінem.

Коли в р. 1654. Богдан Хмельницький відав Україну Московскі, московські царі, ба-

зле не говорить, а дальший поступ, наколи сего і слухати не хоче, як другі о неприсутнім зле говорять; а ще дальший поступ, коли неприсутній боронить і обезвідняє, мов був би його адвокатом. І се в також християнський поступ, коли все задержуємо міру в її і напітку, коли вдоволяємо ся тим, що нам Бог дає, в уладженю життя нашого душевного тілько подбаемо то, що є необхідно потрібне. І се в також поступ, коли чоловік щадно живе, а надвишкою доходів своїх наділяє нуждарів, або запомагає гуманні інституції.

Лише о много більший поступ в тоді, наколи послідне від уст себі відійме, щоби тілько бідного заратувати. Так є поступ в молитві, в посіданні Богослуження, в частій злуці з Христом в Тайні св. Евхаристії, поступ в смиреню, в лагідності, в терпеливості, в діяльності для справи Божої, в довершенні діл милосердя. То є поступ до Бога. Вище загаданий поступ се поступ до сатани.

(Конець буде.)

ПОЛІТИЧНИЙ ОГЛЯД

Австро-Угорщина.

В справі нової австрійської позички. Сути проти агітації проти допущення австрійської позички на торги Парижа і Ліонду одержує "N. fr. Presse" в міроздатній стороні, що в знаменито поінформована про діяльність і плани австрійської скарбової політики, слідує відповідь заяву:

Потреба кредиту для Австро-Угорщини не є так велика, щоби вимагала шуканя надзвичайних додатків. На підставі фінансового закона є намірені ріжні позички: I так одна позичка має достарчити середників на викупно скарбових бонів, друга на зворот задатку з conto согреєнте, даліше ѹде о сумі около 25 мільйонів на сплачені державних довгів. Сі кредитні операції можна перевести без обтяження тортів і без трудностей. Полишає ся ще позичка в висоті крізь 150,000,000 K, призначена на інвестиції, особливо на будову нових возів і локомотивів, розширене зелізничної і телефонної сіті.

Та також і ся операція не вимагає цілої емісії ренти. Отже тверджене заграниці, що позичка має служити на цілі уоружень, супроти повисшого представлення справи упалає. Суми, здобуті на підставі наміреніх кредитних операцій, не будуть призначені на військові уоружень, лише на амортизацію довгів і поважні господарські інвестиції. Австрійська скарбова управа не має наміру вдавати ся в цілі до заграниціних тортів і не веде в тім напрямі віяких переговорів з заграниціми управами і заграниціми фірмами. Союз між нашою скарбовою політикою а по-літикою заграниці є зовсім виключений і можна є раз ствердити, що міроздатні крупи не мають наміру із за розмірою малої кредитної операції звертати ся до заграниці.

В той спосіб ціла кампанія європейської печаті проти австрійської позички в Ліон-доні і Паризі є зовсім незрозуміла.

Заграниця.

Італійско-турецька війна. "Reichspost" жалує ся на се, що італійське правительство впевнило німецькі великі торговельні компанії, що їх пароплави на Середземні мори не будуть ревідовані що до воєнної контрабанди, коли тимчасом подібні просьби австрійського Льоду італійське правительство відмовило. "Reichspost" сердить ся на гр. Ерентія, твердячи, що італійське правительство користається вельми радо із всіх членів, роблених єму міністерством заграницьких справ, але мимо сего обходить ся з Австро-Угорщиною.

Бурливий перебіг нарад посольської палати в Царгороді відвернув увагу від Триполісу. Опозиційні посли, особливо посол Люфті Фікі, додачуючи в поновіні іменованню давніх міністрів легковажені впливу посольської палати, зачали такий вереск і стукіт під час засідання, що, хто знає, чи не прийде до розвязання посольської палати.

А тимчасом на Балкані кипить. Дневник "Tribuna", розважуючи незавидне положення Туреччини під всяким, отже й фінансовим зглядом, заключає, що Італії ще довго можуть відодержати воєнний стан, натомість множуться прояви, що Туреччина, предвидуючи свою руїну, склонюється до переговорів і заключення мира. Посередництво взяла в свої руки Німеччина.

Із поля бою нутріє ся лише одну важнішу вістку, а се, що торпедове судно "Ціпіо", що розслідувало західну частину бережа Триполітанії, дало до ворожого табору біля Форва 60 гранатних вистрілів.

Ворохобія в Китаю. Положення в Китаю незмінне. Президент республіки др. Сунятсен, як сповідає "Daily Mail" в Шангаю, обняв в понеділок перед полуноччю тимчасову управу, присягаючи народові, що по усуненю манджурскої династії і приверненю ладу уступить, щоби уможливити вибір постійного президента республіки.

НОВИНКИ.

— Календар. В суботу: руско-кат.: Нав. Р.; римо-кат.: Трох Корол. — В неділю: руско-кат.: Рождество Хр.; римо-кат.: Валеріяна.

Dziennik polski про посла Будзиновського. В загаданім дневнику (ч. 3.) читаємо статтю п. в. "Notatki", в якій між іншим сказано: "A serce p. Budzynowskiego? Niezbud dawne te czasy, kiedy swój rusinizm traktował on jako przedmiot eksportu. Dzisiaj wyrzucały za San może nawet matkę swoją, ponieważ jest Polką". Шкода велика що "Dziennik polski" не подав близьше, куди п. Budzynowski експортавав "swój rusinizm". Очевидно "Dziennik polski" має добре інформації, шкода тільки, що не хоче хоч міг бы-

багато цікавого про них сказати. На всякий спосіб годить ся зазначити сю вістку про управу експорту "rusinizmu", яким п. Будзиновський займає ся.

Підкомітет виборчої реформи. Дискусія в підкомітеті виборчої реформи довела до прийняття 22 параграфів краєвого статуту. З малими лише змінами принято сі параграфи по мисли предлоги референта Старжинського і вказівок представника правительства. Особено віднесло ся се до §§. 17. і 22. Параграф 23, що трактує про квестії обнаті вже правильником соймових нарад, пропущено. Приступлено до дискусії над §. 24. про охорону двірських обшарів. Проти сего параграфу виступили остро людовці і ухвалили що до сего параграфу буде ймовірно відкинена. Полишають ся ще до обговорення 22 параграфи краєвого закону. З огляду на съята нема надії полагоди краєвого статута перед соймовою сесією.

Навіть на кладовищи нема міра "Sło o polskie" (ч. 6.) пише: При нагоді дрібної зрештою справи увільнення від цмінтарної оплати одного із місів слуг, якогось Дорошенка, котру то справу реферував п. Ольшевський, фінансова секція ухвалила на внесок ради. Б. Левицького дуже "засадничі" рішені, щоби від тепер при подібних звільненях, ставляти як услів'є, що написи на надгробниках мають бути виключно польські. — Навіть в царину блаженного супочинку ради би внести загорільці з львівського магістрату війну. Ну, а пізніше нарікання на гайдамацтво і т. п. О, безсмертні батьки міста Львова!

Людовці і соймова виборча реформа. Людовці відбули вчора партійну нараду що до заняття становища супроти начерку реформи, а також компромісу польських сторонництв. В сих нарадах брали участь около 60 осіб; прибули також представники "фронди". Про ситуацію реферував п. Стапінський, а окрім того промовляли посли Рей, Ямпольський, Вітос і інші. Ухвалено домагати ся змін в засадах компромісу, заключеного в році 1910 між польськими сторонництвами. Що до проекту проф. Старжинського, рішено спротивити ся петрифікації, твореню дво- і тримандатових виборчих округів, а з огляду, що "wygowane" жадання Русинів атакують в першій лінії хлопські інтереси, рішено домагати ся побільшення числа сільських мандатів.

Для "присоединення под'яремної Руси" до матірного пnia... Росії. Гр. Вол. Бобрівський не перестає в агітації на річ страдаючої "въ польсько-австрійскомъ ігъ" Галичини, а в сїй агітації, якої остаточною ціллю є прилука до матірного пnia "Под'яремної Руси" — беруть участь високі урядові чини і всі достойники держави. Так прим. сими днями відбули ся в Києві збори філії "Галицко-руського общества" з відчитом гр. Бобрівського. На сї збори поспішили епископ Інокентій, генерал-губернатор Трепов, губернатор Гірс, куратор наукового округа Зілов, ректор університету Цитович і богато висших офіцієрів. "Будущій" губернатор Галичини гр. Бобрівський в своїй бісіді "дав образ національних і релігійних пе-

реслідувань російського народу в Галичині польсько-австрійськими властями"; его бесіду принято живими оплесками, а по відчуті уларажено бенкет в честь прелегента.

3 Товмаччини доносять, що попесть сливки у рогатої худоби значно зменшила ся. Шаші сего року доволі, але за те з бараболю клопіт, бо зачала гнити. Гвіс і та бараболя, яку викопано перед приморозками, як і викопана по приморозках. Господарі вже тепер розглядають ся, де би можна купити бараболі на прожиток. Від зіпсованої бараболі вигибло богато худоби і безрог. Ціна безрог мимо того упала, бо господарі випродують безроги, не маючи їх чим годувати.

Оповістки.

— За карту увільняючу Р. Т. П. прислали дальнє отсі Вл. Добродії (в коронах): А. Стефаняк, Радваніце 2, о. Конст. Миколаєвич, Тягілів, Белз 1, О. Конаневич, Білій Камінь 1, Я. Литвинович, Львів 2, о. Сев. Борачок, Львів 2, Сильв. Гарасимович, Львів 2, Ір. Шашкевич, Львів 1, Евг. Венгринович, Львів 1, С. Магалас, Львів 1, А. Рудий, Львів 1, Гр. Горегляд, Львів 1, В. Струк, Львів 1, Волод. Гасюк, Львів 1, Вячесл. Кучера, Львів 1, Семен Хандога, Моравска Острава 2, др. Евген Олесницький, Львів 10, о. Ос. Савич, Курилівка 1, Лен Понаджік, Ліманова 2, о. Он. Вергун, Дебеславці 5, о. Ст. Комаринський, Ал. Лопушанський, Свидниця 1, о. Мих. Клюк, Зарудці 1, Валерія Стадінськ, Коломия 1, А. Зарихта, Шляхтиці 5, В. Ліщинський, Курники 1, Ів. Вальчик, Вижомля 1-30, о. Сям. Колодій, Воля мігова 2, Мих. Будзул, Коцмірів 1, Мих. Солтівський, Львів 1, о. Йос. Мільницький, Львів 4, Мих. Малицький, Вікно к. Грималова 1, Мих. Королевич, Стрий 2, Луц. Паславська, Стрий 1, Юрій Міхаловський, Стрий 1, др. Іларій Бачинський, Стрий 3, о. Юлія Гумецький 2, о. Ів. Стрільбіцький, Наварія 1, Гр. Балко, Мости вел. 1-50, Ів. Гумінський, Соколя 2, о. Р. Фіцилович, Швейків 1, о. Мих. Світенький, Ладичин 2.

(Дальше буде.)

Олександр Барвінський.

Додаток до „Споминів з моєго життя“.

(Конець другого листу).

Шевченків Назар Стодоля таїк, що колибі не єго автограф, то не можна і подумати, що се Шевченківщина. До драми не мав Шевченко таланту зовсім, а Козацьну знав не з історії, а з переказу й пісень, чув її серцем, а розумом не бачив. Драмовики ж треба стояти на науковій високості Шиллера і Гете. Не віддержує ся драма жадної критики. У Шевченка мало такого, що кругом гарне, бо він тільки й брав натхненням. Історія ж літературає генія нам показує, що тільки ті поети ніколи не рождали недоброму, котрі натхнення и розум злили в собі в нерозрізне твориство. Ще критика не приторкнулась до Шевченка і приложила до єго свого міріла. Нам треба було

чучи себе близкими своєї цілі зібрани в своїх руках "всіх руских земель" стали піднімати ся "дари ми і самодержця" вісімнадцятий і Малої і Білої і Росії". Загальна назва "Росія", "російський", якої нині уживав ся вині радше як державної назви, чим на означенні трех груп східно-слов'янської галузі, утворені грамотами-чужинцями з грекою назви "Pōsia", котрою Візантійці означали від IX. ст. появивши виключно землі українсько-руського народу. Назви "Біла і Мала Русь" вперше зуявляють ся в першій половині XIV. ст.; назва "Мала Русь" зуявляється зразу лише Галицько-волинської держави, а опісля несправедливо приложені її до усіх земель українсько-руського народу в противість північно-східним землям, що стали зі зростом своєї політичної сили зуявлятися ся неправно "Великою Русью".

Від XVII. ст. почавши перейшли сї назви на дві більші групи східно-слов'янської галузі: з них північно-східна група, московський народ, став зуявлятися ся "Великою Руссю", полуднєво-західну групу, котрої виключно власностю довгі часи була назва "Русь", стали зуявлятися зовсім невідповідно "Малоруссю"; третя, північно-західна група, що жила в найближчім сусідстві з Литов'янами і в давнину підлягала рівної князям з руского княжого роду, стала зуявлятися ся "Бі-

лоруссю". Зразу "Білою Руссю" називав великий князь, а потім цар Іван III. Василевич (1462—1505) свої Місії землі, що означало "старшу" або "велику" Русь. З XVI. ст. почавши назва "Білою Руссю" (Russia Alba) привязується виключно до земель, в області горішнього Дніпра, Дніпра і Німана, яких західна частина злівої сторони Німана прозваво "Чорною Руссю" (Russia Nigra; назва "Червона Русь", Russia Rubra, утворена штучно в XVI. ст., означала землі над притоками Дніпра, означала землі над притоками Дніпра, Сяні, Вепра, Буга, Прута, сягаючи на північ до жерел Припети, на захід по Вислок, а на схід по Стрип'ю).

Так отже не ліпше імя нашого народу "Русь" привязало ся до двох інших споріднених народів, але ще один з них, московський або великоруський народ, що перший присвоїв собі сї ім'я, став нашому народові відмовляти права на його історичне ім'я. І хоч історичне ім'я "Русин" заховало ся до нині виключно серед нашого народу в Галичині і на Буковині (в деяких окрузах зве себе народ "Руснаками" або "Русняками"), то однак не може вже нині наш народ уживати виключно для себе назви "Русь", "руський". Кожий вели

тільки хвалити Шевченка, щоб ширилася його книга по сусідству. Ніхто так не хвалив, як я; та ніхто й не бачить стільки недороду в єго, як я. Свою часу покажу медаль на обидва боки.

Кулік більший поет од Коніського, да такий же обскурант, як і він; тим не викохав свого таланту і що співав, то все с чужого голосу, як і Коніський. Умер молодим. Сей простоту перелицьовував Шевченка, а в того чуті іноді щось і народне. Отже не разяби і благи єго в читанку. Лучче більш Шевченка вибрати, а до того ввести народні думи і найкращі пісні, яко взір нашої словесності, яко зерно з котрого постав і сам Шевченко.

Степенко і Грицько Карпенки такі ж нікчемні, як інша невчена дрібнота. Се ярмаркові літератори, т. є такі, що хапали за полуціни і продавали ім свої книжки. Вони й проживали і співали з циганами по ярмарках.

Падура — антиукраїнський автор, хоч і хвалить козаків. Цураєць єго стиха українське ухо, мов передразнювання рідної мови.

З мого писання виймайте до читанки, що хочете, тільки останніх псевдонімів не роскривайте благою Вас. Найгірше не споминайте, що се псевдоніми; бо й політика так наказує, і сам я вже трохи не подавніше взявся до словесності; то й не треба мішати в кулишівчину того, що пише якийсь "нікому невідомий" Павло Ратай. Для читанки краще двох авторів з одного зробити, а міні буде дуже гірко, коли хто напечатав, що се Куліш Ратасм, чи як інше тепер зв'язець. Побачите свого часу, що так треба було читати.

Тим оцінка кожного твору рідко здаєцца міні часом такою чудною, як оті лікарські рекомендації на косметичних обгорточках. Нехай хлопіята читають, без посередника виборку з писателів, а тоді вже можна ім оцінювати, як они попрошути доволі та й пам'ятатимуть те, що прочитали. Без сего ж Ваша оцінка не матиме в іх голові сідала. В читанці приходиць тільки хвалити: нехай же Ваша оглядлива вибірка буде німою хвалю.

Огляд літератури древній напечатано в „Правді“. До сего притулити можна з Основи, що писав я про Котляревського, Артемовського etc. Самому ж міні тепер нема часу писати. Колись я написав порядно, а ви пишіть тепер хоч коротко. Що до оцінки творів, то школа читанку нею запаснувати. Оцінити не можна дев'ятима стрічками. Се діло исторії словесності. Там показують всяки обставини, без котрих не можна часом і зрозуміти автора, а не тільки єго оцінити. Кожний нехимерний твір, твір душі живої і розуму ясного, сам по собі є частина історії того чи іншого часу, а частина тоді тільки нам розумна як подивимось на неї в цілому.

Визначити градацію високості твору не можна сим робом; той задяє єго школа підлати оцінку. Або не дохвалите, або перехвалите; а учень носитиме в голові Ваше слово і діяльність крізь єго на печатну страницю як кріз хварбоване шкло. Не становітесь між єго чутівом і літературним твором: се річ шкодлива, хоч би коротенький вирок писателів дав найвищий ареопаг. Буде Вам час і місце судити те, що дитина прочитає; спершу дайте прочитати.

От же з моїм листом сталося так, як у тому приспіві з бабою, що з неохочу зазіла баба дві місця борщу“.

Бувайте ж здорові і Господеві милі, а до мене ласкаві.

Прихильний до Вас
П. Куліш.

III.

Прага 18/30. мая 1869.

Шановний Земляче!

Те, що я писав до Вас про читанку, прошу приймити, яко мій погляд на сю річ, таї годі. Чи так, чи йнак Ви своє діло зробите, — критика буде Вашим суддею. А критика — така господарня, що кожен з нас мусить під неї підхилитись. (Тільки, бачте, не всікі перо зуміє подати світогляді закони i.) Вже й те вважатиму за користь, коли Ви хоч діє в чому однаково з мною думати можете. Перечитавши інструкцію школи, я отже бачу, що в кінці § 3го поставлено й там річ по моїй мислі: щоб тільки тих авторів твори заводити в читанку, які брали живу участь в розвої новоцінній руській літератури.

— Тут Вам, Добродію, приходиць спитати в мене, яко в експерта, хто розвивав, а хто не розвивав українське слово. Свого часу широкою критикою покажемо, скільки хто в сіму ділі прислужив ся. Тенер мушу тільки самі імення вилічати. Оце ж переберу Вам лістрик по однією. Гоголь Василь не додав нічого іншого українському слову. Про єго комедії годиця хіба в історії словесності спом'янути, а в читанці ії нема місця. Максимович „казав казане“. Не така се натура, щоб появити хоч найменше джерелці твори, та ще в такому великом ділі, як слово. Його переклад Слова о Полку Ігореві назаввав я в Основі печатно передразненням: так він не вмів зрозуміти току поезії в древніму тексті. Переложив він єго на рубану прозу. Висока річ сама по собі зісталася, а павука, що до неї причепивсь, втворено не для високості. И слово єго до Шевченка — слово мертвое: твоя от твоих тобі приноситься!

Костомаровъ має велику заслугу в історії, а в розвої слова — нікаківської. Всі його вірші — без поезії і без смаку мови. — Перефразувати Кременію Корда — зовсім не до ладу. Метлинський — у всім пікченість, навіть у виданні збірника пісень. Вірш єго — горох у шкіратябому рішеті.

Петренко — пришій кобілі хвіст; він як мій глек на сирів'яту, щоб и моя була мансія; знайде мене перепечайку, що ва воротах тісто. Метлинський — великий поет перед ним.

Коніський ні одної хворми не ввів у нашу мову, а которую брав готову, то так, як та жінка, що казала чоловікові: „Не журись, чоловіче, що люді пізнають крадене борошно пшеничне: я так спечу, що воно здавати мецця гірш житнєго“.

Кузьменко писав чужими руками, як уже я омовив у першому листі.

Кулик у свою болота може й голосний мав пись, а в громаді того писку не було чуті.

Навроцький — без таланту чоловік, хоч і добрий. Цись — погань.

Гетьманець — псевдонім. Слово єго під重温ане. Про біографії в інструкції нема вічного. Та й як писати біографії людей, що трохи не всі що живі? Та й на що се знати хлоп'ятам? (*) Мала біографія нічого не скаже, а широку хто напиші? Устно Вам що ніказано, про те можна й відказати.

Не лічбю переважають Українці Галичани, а самими творами; бо інший один у нас написав стільки скільки Галичани гуртом понашому.

Я не гнівавсь за Коніського, а репоготовавсь за всю Україну. В Російській словесності багато було таких писателів, що багато у всяку читанку, і критика ім нікако вклонялась, а потім із відкинуту, і критика не соромиця признаватись, що не зразу зрозуміла прислів'я: „не все те вовк що сіре“. Отак же й Вам, Добродію, треба сміятысі зі свого давніго погляду, та й годі. Пушкін (думаю) чорний чоловік, опріч того що й великий поет) мовляв бувало: один тільки дурень не зміняє ніколи свого погляду. А Ви, слава Богу, ростете і ростиете мете в гору.

(Конець 3-го листу буде).

Телеграми

в дні 5. січня.

Берлін. Виборча кампанія до парламенту в повному ході. Все вказує на те, що прийде до дуже острої виборчої борги. Соціалісти числять на великий приріст мандатів. Загальнє число кандидатів всіх сторонництв винесить 1.600. Вибори відбудуться дні 12. січня.

Брукселя. (ТКБ). В Борнаж здержалося від праці 26.000 гірників. Страйків демонстрували по місті, склонюючи опірних до починення праці. Спокою не заколочено.

Будапешт. (ТКБ). З причини пожежі в домі г. Батаяніх згоріли цінні твори штуки вартості 1,200.000 К, між іншими образ Ван Дайка, вартості пів мільйона корон.

(*) Доволі сказати: вмер такого то року, щоб видно було, хто ще живий; а живі і біографии твори свої ще покажуть може інше.

Асекуруйте своє життя від огню

В „Дністрі“!

Кождий Русин повинен асекурувати ся від огню, щоби наслідок пожежі не понести страхи, бо достаток одинці то добрить цілого народу.

Дій Русин повинен асекурувати ся тільки в рускім товаристві взаємних обезпечень

Дністер

Нема жадного іншого руского товариства асекураційного, тільки один

Дністер

„Дністер“ рахує найдешевші оплати за обезпечення селянських будинків.

„Дністер“ звертає кожедорічний чистий зиск своїм членам; на рік 1911 виносить зворот 10%.

„Дністер“ опічює та виплачує школи до огнів скоро і ретельно, а до комісії запрошує все двох господарів на однії телії.

„Дністер“ дає підмогу руским школам і бурсам, де виховують ся селянські діти.

Люди асекуровані в „Дністру“ можуть дістати позичку у всіх великих Банках і в Товаристві взаємного кредиту „Дністер“.

Власні фонди „Дністра“ виносять з кінця 1910 року 3.052.250 корон.

„Дністер“ приймає обезпечення на життя у всіх додігних комбінаціях (на дожиття, посмертні капіталі, посаги, ренти).

В „Дністру“ можна обезпечити від крадіжки з вломом движимості всякої роди, а з товариства кредитові готівку, цінні папери і векселі за дешевою оплатою премії.

Адреса „Дністра“: Товариство взаємних обезпеченів „Дністер“ у Львові, у власнім дому ул. Руска ч. 20.

!!! Купуйте !!!

одобреній Радою шкільною краєвою і видавнім накладом „Видавництва Чина св. Василія В.“ в Жовтві підручник

д-ра Богдана Барвінського п. з. „Оповідання з рідної історії“.

Підручник обнимав 190 сторін тексту XXXVI сторін ілюстрацій (числом 53) на кревдові папері і 2 макети. В гарній полотняній оправі коштує всього 2 К 20 с.

Сей підручник є першим підручником рідної історії для руских середніх шкіл і дав шкільний молодежі в перевонний образ нашої бувальщини. Писаний так, що надає ся не лише для учнів і класів середніх шкіл, але при недостачі іншого підручника й для учніків висінніх класів, для руских відлікових шкіл, для семінарій і ліцеїв і та до кваліфікаційних іспитів на народніх і відлікових учительів.

Надає ся він до науки в дівочих та хлопічих бурсах і інститутах, а із за своєї приступності також для наших читальень, для селян і міщан. З хіном може почвати ся зі звого нашої історії юний освітній Русин, що не має часу розчіплювати ся в обемистих книжках.

У Львові набувати можна в „Книгарні Наук. Товариства ім Шевченка“, Ринок 10.

Розклад їзди залізниць у Львові.

Відїзд в Головного двірця до:

Приїзд на Головний двірець з:

рано	перед пол.	по пол.	вечер	в ночі	рано	перед пол.	по пол.	вечер	в ночі
3:40	8:22*	2:45*	7:00*	11:1	5:50	9:00*	—	5:48	9:50
—	8:45	6:05	7:30	12:35*	7:30	10:15	1:30*	8:25*	2:22*
—	—	5:46	—	—	—	—	—	7:15	—
—	—	3:50	—	—	—	—	—	5:40	—
6:15	10:40	2:18*	8:46	11:13	7:20	11:55	2:10*	—	10:30
—	—	2:35	8:38*	—	—	8:08*	—	10:1	